

Ofbeldi gagnvart öldruðum

- sjónarhorn lögreglu

27. nóvember 2015

Alda Hrönn Jóhannsdóttir
aðallögfræðingur LRH

Skilgreining „ofbeldi gegn öldruðum“

*„Ofbeldi gegn öldruðum er skilgreint sem einstök eða endurtekin athöfn eða skortur á athöfn sem á sér stað í sambandi þar sem traust á að vera ríkjandi og veldur hinum aldraða skaða eða andlegri þjáningu“
(WHO, 2002a).*

Ofbeldishringurinn

Tegundir ofbeldis gagnvart öldruðum

Líkamlegt
ofbeldi

Kynferðislegt
ofbeldi

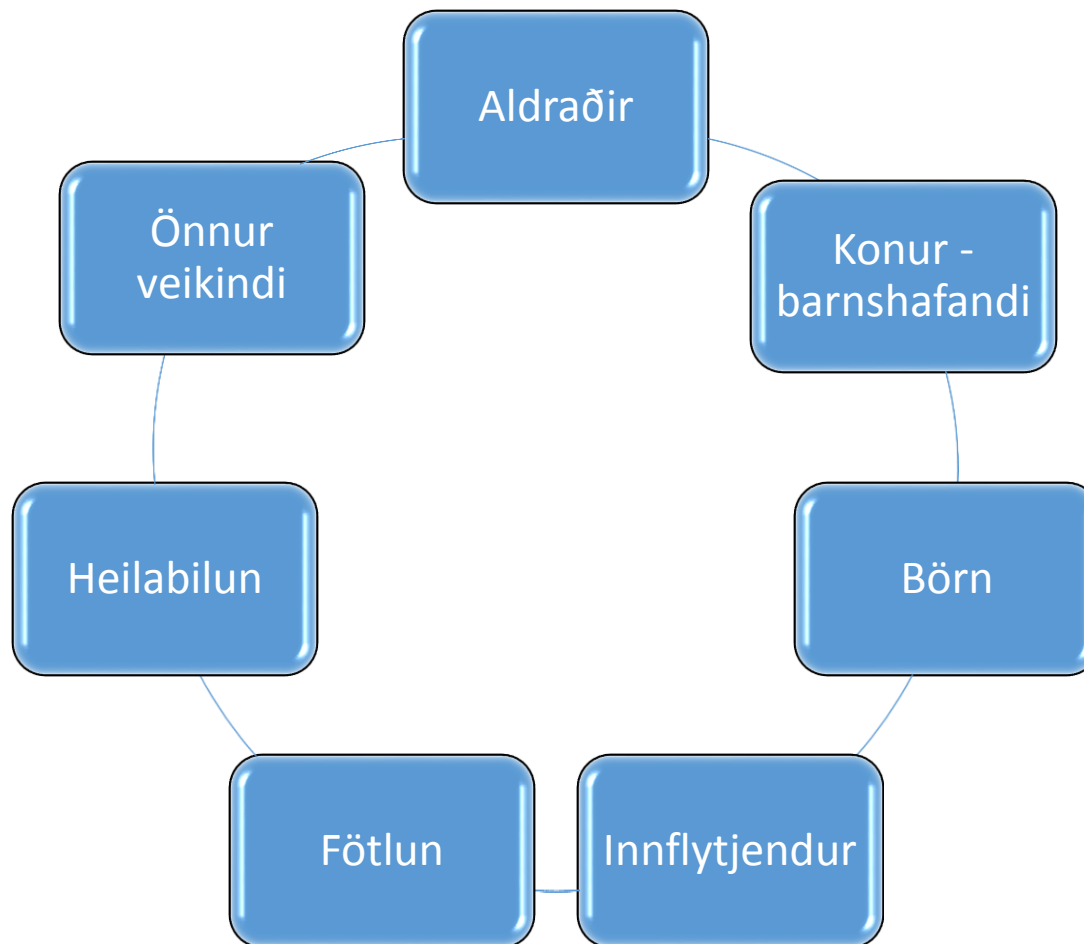
Andlegt
ofbeldi

Fjárhagslegt
ofbeldi

Vanræksla

Fólk í viðkvæmri stöðu

Áhættuþættir aldraðra

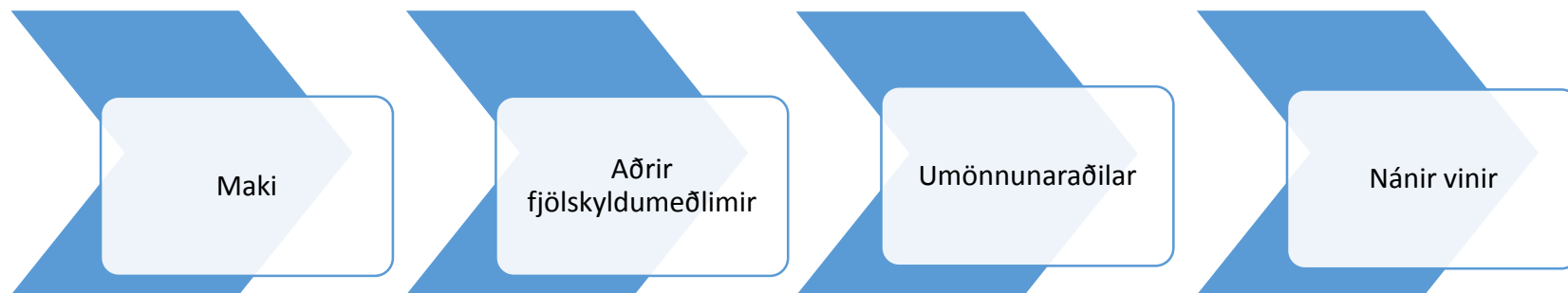
Tíðni ofbeldis gagnvart öldruðum

- rannsóknir

- ✓ Fáar íslenskar rannsóknir
- ✓ Rannsókn Acierno 2006 –
 - ✓ 11,4% upplifað ofbeldi
 - ✓ Tilkynningar fáar
- ✓ Konur þolendur í 60-75% tilvika
- ✓ Karlar í jafn mikilli hættu og konur?

Gerendur ofbeldis gegn öldruðum

Hvað er heimilisofbeldi?

Tengsl

- Núverandi/fyrrverandi makar/par, börn, systkini, forráðamenn, þriðji aðili

Brot

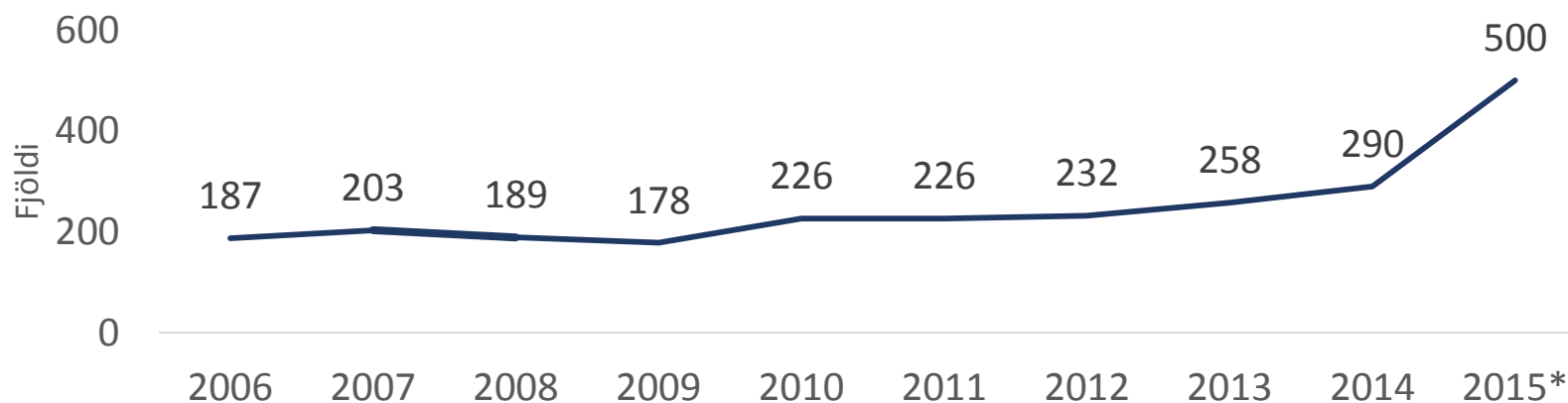
- Líkamsmeiðingar, kynferðisbrot, hótanir, eignaspjöll, kúgun, vændi, mansal, barnaverndalög

Staður

- Skiptir ekki máli

Heimilisofbeldismál hjá LRH

- ✓ Að jafnaði 20 mál á mánuði fram til 2014
- ✓ Fjölgun 2014 að mestu vegna fjölgunar mála eftir að nýjar verklagsreglur tóku gildi
- ✓ Fyrstu tíu mánuði ársins 2015 eru málin orðin um 500 eða að meðaltali um 50 mál á mánuði

Samantekt mála LRH janúar – október 2015 - heimilisofbeldi

Tíðni

- Fyrstu 10 mánuði ársins eru málin u.þ.b 500 talsins
- Af þeim eru 8% eða 39 mál með aðila/um 60 ára eða eldri

Tengsl

- Ofbeldi milli maka/fyrrum maka í 72% tilvika
- Í málum eldri borgara var hlutfallið 54%

Ítrekun

- Í 69% tilvika var saga um ofbeldi
- Í málum eldri borgara var fyrri saga í 79% málanna

Börn

- Á 64% heimila voru ólögráða börn skráð/viðstödd
- Í 15 % mála eldri borgara voru börn viðstödd (6)

Aldur

- 22 af 497 árásaraðilum voru á aldrinum 60 ára og eldri (4,54%)
- 25 af 550 brotþolum voru á aldrinum 60 ára og eldri (4,43%)

Samantekt mála LRH janúar - október 2015 - heimilisofbeldi

Kyn gerenda

- Karlmenn voru 84 % allra gerenda
- Af gerendum 60 ára og eldri voru 96% karlar

Kyn þolenda

- Konur voru 74% allra þolenda
- Af þolendum 60 ára og eldri voru 76% konur

Uppruni

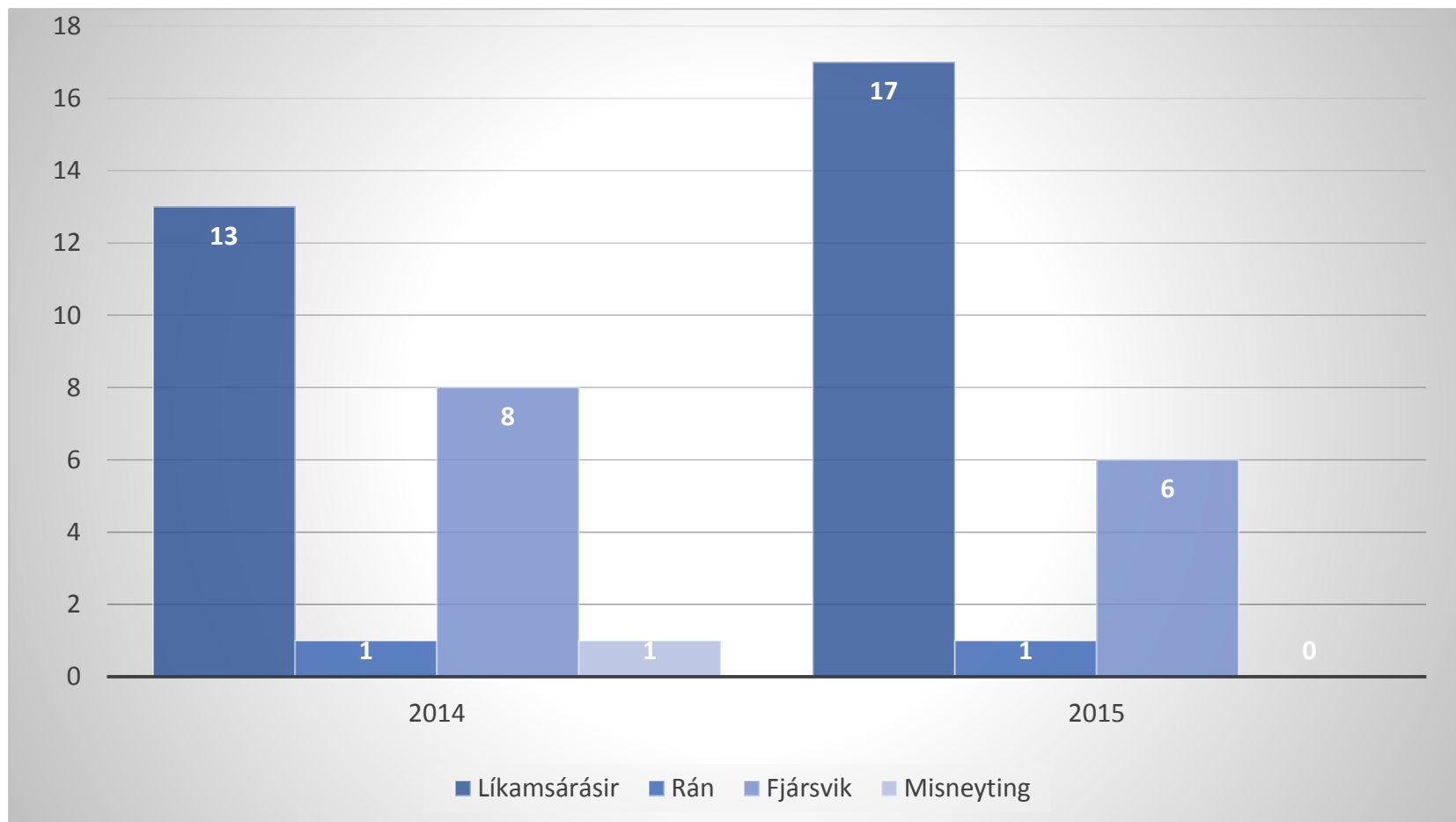
- 77% allra gerenda af íslenskum uppruna, 82 % gerenda yfir sextugt
- 77% allra þolenda af íslenskum uppruna en 96% þolenda yfir sextugt

Ofbeldið

- Í 76% tilvika heimilisofbeldis er um að ræða líkamsárás
- Í 79% tilvika er líkamsárás ástæða skráningar aðili/ar eru eldri en 60 ára

Ofbeldi gegn öldruðum

Sérstakir áhættuþættir ofbeldis gegn öldruðum

- ✓ Álag á umönnunaraðila
 - ✓ Takmarkaðar upplýsingar um veikindi/öldrun
 - ✓ Skortur á getu og þjálfun
 - ✓ Ófullnægjandi stuðningsúrræði
- ✓ Vímuefnaneysla
- ✓ Andleg vanheilsa
- ✓ Fyrri saga gerenda
- ✓ Félagsleg einangrun
- ✓ Andlegt og tilfinningalegt ójafnvægi
- ✓ Lélegt stuðningsnet hins aldraða
- ✓ Fjárhagslega háð hinum aldraða

Sérstakir áhættuþættir - heimilisofbeldi

- ✓ Fyrri saga um ofbeldi
 - ✓ Orð og gjörðir fyrir atburð/ofbeldi
- ✓ Hótanir um að drepa viðkomandi
 - ✓ Eykst ef um fv. maka er að ræða
- ✓ Afbrýðisemi
- ✓ Kyrkingartak
- ✓ Umsátur – „stalker“
- ✓ Stigmögnun

Manndráp - heimilisofbeldi

- ✓ Frá 2003 hafa 17 manndráp verið skráð á Íslandi
 - ✓ 60% eða 11 mál sem skilgreina má sem heimilisofbeldi
 - ✓ rúm 40% eru á milli aðila í nánú sambandi (8 mál)

Ávinningur og forvarnir

- ✓ Vitundarvakning og breytt viðhorf
- ✓ Fræðsla
- ✓ Tölfræðigreining, yfirsýn og aukin þekking gefur okkur betri innsýn inn í málaflokkinn og þannig er hægt að bæta þjónustuna – þarf að bæta hjá lögreglu!
- ✓ Samstarf er **LYKILATRIÐI** - Þjónustuaðilar, heilbrigðisstofnanir, lögregla og aðrir
- ✓ Sparnaður 1 vs 6 £
- ✓ Öryggisráðstafanir
- ✓ Hvatningarsamtal

Klínískar leiðbeiningar

Ofbeldi í nánnum samböndum, mat og viðbrögð – nóv. 2012

Kafli um þagnarskyldu

Upplýsingar sem koma fram um þig og fjölskyldu þína eru trúnaðarmál. Til að geta aðstoðað þig þurfum við stundum að gefa upplýsingar til annarra meðferðaraðila innan stofnunarinnar. Samkvæmt lögum er stundum skylda okkar að rjúfa trúnað. Á það við þegar grunur leikur á að þú eða annar þér tengdur sé í hættu. Þetta á einnig við um tilkynningarskyldu til barnaverndarnefndar. Í slíkum tilvikum er málið rætt við þig áður ef kostur er. Upplýsingar úr greiningarviðtali eru stundum notaðar í rannsóknatilgangi, en þá aðeins eftir samþykkt siðanefndar og undir fullri nafnleynd.

Klínískar leiðbeiningar

Ofbeldi í nánnum samböndum, mat og viðbrögð – nóv. 2012

Öryggisáætlun (bls. 21)

Hafið eftirfarandi atriði til hliðsjónar við gerð öryggisáætlunar:

- ✓ Kortleggið öryggisnet þolandans og hugsanlegan stuðning frá vinum og fjölskyldu
 - ✓ Hvetjið þolanda til að segja einhverjum sem hann treystir frá ofbeldinu og öryggisáætluninni. Hann skyldi þó aðeins trúa einum til tveimur fyrir öryggisáætluninni.
 - ✓ Hefur þolandinn einhvern öruggan stað að forða sér til, t.d. hjá vinum eða ættingjum?
- ✓ Upplýsið þolandann um þau lögfræðilegu úrræði sem standa honum til boða
 - ✓ Það er ekki lagaleg skylda heilbrigðisstarfsfólks að kæra eða láta lögreglu vita af ofbeldi í nánnum samböndum. Þolandinn verður sjálfur að taka ákvörðun um að stíga slíkt skref. Hafa verður í huga að hann er dómbærastur á þá hættu sem hann kann að setja sjálfan sig og börn sín í með því að hafa samband við lögreglu.

Klínískar leiðbeiningar

Ofbeldi í nánnum samböndum, mat og viðbrögð – nóv. 2012

Virðing og viðurkenning (bls. 23)

Polendur ofbeldis eru sérfræðingar í sínum málum og þurfa stuðning til sjálfshjálpar. Hjúkrunarfræðingum og ljósmæðrum ber að virða þær ákvarðanir sem þeir taka og viðurkenna það að polendur verða að vinna úr lífsreynslu sinni á sínum eigin forsendum og hraða

Mikilvægt er að þú:

- ✓ virðir persónulega reisu og sjálfræði skjólstæðingsins og ákvarðanir hans.
- ✓ hafir hugfast að skjólstæðingurinn þarf að vinna úr ofbeldinu á eigin forsendum og á sínum hraða.
- ✓ hafir hugfast að sá sem er polandi ofbeldis er sérfræðingur í eigin aðstæðum.

Ráð til ykkar

- ✓ Ofbeldi gegn öldruðum er EKKI einkamál – íhlutist!
- ✓ Stuðningshópar og félagslegt net fyrir aldraða
- ✓ Aðstoðið við öryggis- og flóttaplan
- ✓ Þolendur þurfa stuðning – leitið allra leiða til að veita hann
- ✓ Fylgið innsæinu
- ✓ Tilkynnið til lögreglu óháð vilja ef þið óttist um öryggi viðkomandi

Saman getum við bjargað mannlífum!!

Takk fyrir

“I will tell you my story if you care to hear it”

